

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO PAPILDYMO 167¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-3746“ PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP NR. TAP-20-105(3); TAIS NR. 20-1026(4))**

2020-04-28 Nr.
Vilnius

Projekto rengėja: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas: Seimo valdybos prašymu pateikti Vyriausybės išvadą dėl Baudžiamojo kodekso (toliau - BK) papildymo 167-1 straipsniu įstatymo projekto Nr. XIIIP-3746 (toliau – BK projektas). **Išvada vėluoja 17 savaitėms.**

Dabartinė situacija: BK projektą teikia Seimo nariai: V.Čmilytė-Nielsen, V.Simulik, G.Vasiliauskas. Projektą parengė Seimo valdybos sprendimu sudaryta darbo grupė 2018 m. lapkričio 28 d. konferencijos „Moterų žmogaus teisės Lietuvoje 2018“ rezoliucijos 5 ir 11-3 punktais išnagrinėti ir reikalingų įstatymų pakeitimo įstatymų projektams parengti.

Šiuo metu BK nėra nustatyta bendroji atsakomybė už persekiojimą (kaip veiką, pasižyminčią aktyviu įkyriu kontaktu su persekiojamu asmeniu, kai persekiojamas asmuo yra išreiškęs valią neturėti kontakto su persekiotoju). Galiojantis BK 145 str. nustato atsakomybę už žmogaus terorizavimą, į terorizavimo sąvoką patenka ir ypač didelio intensyvumo, pasižymintys grasinimais ir bauginimais, persekiojimo atvejai. Tačiau persekiojimo veiksmai, jeigu juose nėra žmogaus terorizavimo ar sistemingo konkretaus bauginimo požymių, nėra užkardomi.

BK projektu siekiama įgyvendinti Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo (toliau - Konvencija) nuostatas susijusias su persekiojimu (atkreiptinas dėmesys į tai, kad įstatymas dėl Konvencijos ratifikavimo yra svarstomas Seime, tačiau priimtas nėra). BK projektu **siūloma įtvirtinti normą, pagal kurią tas, kas prieš aiškiai išreikštą žmogaus valią sistemingai persekiojo šį žmogų bandydamas susisiekti su juo tiesiogiai, per kitus asmenis, raštu ar elektroninių ryšių priemonėmis, padarytų baudžiamąjį nusizengimą** ir būtų baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba laisvės apribojimu, arba areštu. Už šias veikas asmuo atsakytų tik tuo atveju, kai yra nukentėjusio asmens skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas, prokuroro reikalavimas arba kai ikiteisminis tyrimas pradėtas nustačius smurto artimoje aplinkoje požymius.

Tikimasi, kad priėmus įstatymą būtų apsaugotas asmenų privatumas, psichinė sveikata, tai turėtų teigiamos įtakos ir profesiniam asmens gyvenimui, kas teigiamai atsilieptų bendram visuomenės interesui.

Projekto esmė: Projektu siūloma nepritarti BK projektui, dėl šių priežasčių:

1. *Siūlomos nusikalstamos veikos sudėtis yra formali, t. y. pavojingų padarinių atsiradimas nėra būtinas*, kad asmuo būtų patrauktas baudžiamojon atsakomybėn. Dėl šios priežasties vienintelė būtina sąlyga yra siekis sistemingai užmegzti kontaktą su kitu asmeniu prieš jo valią, neatsižvelgiant į tai, ar asmuo, su kuriuo kontaktuojama, patiria neigiamus padarinius (nesaugumo jausmą, išgąstį ar kt.). Kriminalizavus sistemingą siekį kontaktuoti su asmeniu prieš jo valią, neatsižvelgiant į siekiamo kontakto pobūdį ir tikslus, taip pat neįvertinant tokio kontakto sukeltų padarinių, baudžiamoji atsakomybė iš esmės taptų neapibrėžta ir neadekvati veiksmų pavojingumui.

Pažymėtina, kad BK 167¹ straipsnio 1 dalyje įtvirtintos nusikalstamos veikos dispozicijoje *siūloma kriminalizuoti netgi bandymą susisiekti su asmeniu tiesiogiai arba per kitus asmenis*. Taigi,

kaltininkui keletą kartų paprašius tarpininko suorganizuoti susitikimą su galimu nukentėjusiuoju ar pamėginus gauti jo kontaktus (telefono numerį, el. paštą ar kt.), tačiau jam nepavykus realiai su pastaruoju asmeniu susisiekti ir šiam apie tokį bandymą net nežinant, veika jau tampa nusikalstama, nors neigiamiems padariniams atsirasti apskritai net nebuvo realios galimybės.

Projektu siūlomo reglamentavimo aspektu itin svarbi ir Konstitucinio Teismo doktrina, kurioje ne kartą akcentuota, kad kaskart, kai reikia spręsti, pripažinti veiką nusikaltimu ar kitokių teisės pažeidimų, labai svarbu įvertinti, kokių rezultatų galima pasiekti kitomis, su kriminalinių bausmių taikymu nesusijusiomis priemonėmis, *inter alia*, administracinėmis sankcijomis

Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad siūloma įtvirtinti nusikalstama veika perdėtai išplečiamos baudžiamosios atsakomybės atsiradimo ribos smarkiai viršija numatytąsias Konvencijoje, bei neatitinka baudžiamosios atsakomybės kaip kraštutinės priemonės ir proporcingumo principų reikalavimų.

2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotoje praktikoje yra išaiškinta, kad *galiojanti BK 145 str. 2 d. apima tokius nusikalstamus veiksmus kaip žmogaus terorizavimas ir sistemingas bauginimas*, kurie taip pat pasireiškia tam tikra ilgiau trunkančia psichine prievarta, kurią kaltininkas naudoja prieš nukentėjusįjį, dažniausiai siekdamas pastarąjį įbauginti, jam atkeršyti ar priversti jį atlikti tam tikrus kaltininko interesus atitinkančius veiksmus, ir dėl to nukentėjusysis patiria nuolatinės baimės, streso, nesaugumo bei netikrumo jausmą bei pagrįstai nuogąstauja dėl galimos realios grėsmės savo sveikatai ar net gyvybei

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad galiojančioje BK 145 str. 2 d. nurodytos griežtos baudžiamosios teisės priemonės iš esmės tinkama apimtimi atitinka Konvencijos 34 str. nurodytas nuostatas, kuriose nusikalstamas persekiojimas siejamas būtent su realia grėsme asmeniui bei nesaugumo jausmu, taip pat Europos Sąjungos valstybių persekiojimo kriminalizavimo praktiką.

Derinimas: Projektas derintas su Generaline prokuratūra, Vidaus reikalų ministerija, Policijos departamentu, finansų ministerija ir Nacionaline teismų administracija.

Projektas taip pat patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės (2020 m. balandžio 15 d. išvada Nr. NV-1057) bei Viešojo valdymo grupės (2020 m. balandžio 16 d. pažyma Nr. NV-1066) ankstesniam projekto variantui teiktas pastabas.

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektas neprieštarauja Vyriausybės programai.

Dalykinio vertinimo išvada: Projektą siūlome svarstyti **Vyriausybės posėdyje**

Patarėjas

Audrius Kasinskas